

Latvijas ugunsdzēsības vēsture

Publicēts: 24.05.2021.

Latvijā pirmā pilsētas ugunsdzēsēju komanda nodibināta Daugavpilī, 1845.gadā, uz policijas ugunsdzēsēju komandas bāzes.

1864.gada nogalē pilsoņu grupa Ivana Himillera (sabiedriska darbinieks, arī Rīgas Latviešu biedrības līdzdibinātājs) vadībā sāka veidot brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību, un jau 1865.gada 17.maijā Rīgas brīvprātīgo ugunsdzēsēju komanda pirmo reizi izbrauca uz ugunsgrēku Vecrīgā.

Tajā pat 1865.gadā sarosījās arī jelgavnieki un par pirmo biedrības priekšsēdētāju izvēlēja maiznieku Ādolfu Eduardu Prālu. Visā Latvijā pakāpeniski, vienā pēc otras apdzīvotās vietās sāka dibināties brīvprātīgo ugunsdzēsēju formējumi, 20.gadsimta trīsdesmitajos gados sasniedzot pat 240 biedrības.

1882.gadā izveidoja tā saukto "skrejošo kolonnu", kuras locekļiem algu maksāja Rīgas pilsētas valde. Bet 1907.gada 1.janvārī jau darbību uzsāka Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju komanda, kurā bija apvienotas četras ugunsdzēsēju nodaļas un "Skrejošā kolonna". Tika izveidota Rīgas pilsētas ugunsdzēsības pārvalde, komandas priekšgalā atradās brandmajors (pilsētas ugunsdzēsēju nodaļu priekšnieks).

19. un 20.gadsimtu mijā strauji attīstījās pilsētas pašvaldības subsidētie dienesti, tajā skaitā arī ugunsdzēsības iestādes. No 1886.gada līdz 1902.gadam arhitekta Reinholda Šmelinga vadībā uzbūvēja trīs depo kompleksus (Akmeņu ielā 17.; Matīsa ielā 9.; Maskavas ielā 3.). Dārgi Rīgas pilsētai izmaksāja depo būvniecība Hanzas ielā 5.(arhitekts R.Šmelings). Darbu jaunā ugunsdzēsēju nodaļa uzsāka 1911.gada 1.janvārī. Tajā laikā ugunsdzēsēju rīcībā bija rokas un tvaika sūkņi, mehāniskās kāpnes, tehnikas pārvietošanai izmantoja zirgus. 1910.gadā Rīgas pilsēta iegādājās pirmo ugunsdzēsēju automobili "Merryweather", bet Pēteru BUB pasūtīja pirmo Baltijā (izgatavots Rīgas Vagonu rūpnīcā) ugunsdzēsēju automobili "Russo-Balt", kas ir visvecākais Latvijā ražotais automobilis, kas saglabājies līdz mūsdienām (apskatāms Rīgas Motormuzeja ekspozīcijā).

1932.gada maijā Rīgas pilsētas valde apstiprināja Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju komandas noteikumus, tajos rakstīts, ka ugunsdzēsēji ir disciplinēta, organizēta un tehniski spēcīga komanda, bet 1939.gadā izveidoja IeM Pasīvās gaisa aizsardzības pārvaldi ar trim nodaļām:

- operatīvā,
- tehniskā,
- ugunsgrēku apkarošanas.

Šīs pārvaldes izveidošana nozīmēja Latvijas Ugunsdzēsēju biedrību un organizāciju savienības noteicošo lomu. Bez ārzemēs iegādātās ugunsdzēsēju tehnikas, 30.gadu vidū plašu popularitāti ieguva automobilis "Ford-Vairogs", Latvijas autovirsbūvju a/s "Vairogs" (Rīgas vagonrūpnīca), šeit izmantoja ASV ražotos automašīnu motorus, bet paši ražoja virsbūvju modifikācijas, viena no tām bija ugunsdzēsēju automobilis. Sevišķi šo iespēju izmantoja brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības, ierobežoto līdzekļu dēļ pirka mazlietotus kravas automobiļus un tos pārbūvēja.

Latvijas profesionālie ugunsdzēsēji galvenokārt izmantoja divu veidu automobiļus: autotrepes, ko pielietoja cilvēku glābšanai un piekļūšanai ugunsgrēka perēklim daudzstāvu namos, un autosūkņus, lai ar to palīdzību piegādātu dzēšanai nepieciešamo ūdeni.

Tehnisko iespēju un profesionālās kvalifikācijas ziņā Latvijas ugunsdzēsēji neatpalika no daudzām Rietumeiropas valstīm.

1929.gadā Latvija iestājās visrespektablākajā starptautiskajā ugunsgrēku novēršanas un dzēšanas tehniskajā komitejā (CTIF, dibināta 1901.gadā, Parīzē). Latvijai atgūstot neatkarību, ugunsdzēsēji sāka interesēties par iespēju atkal ieņemt savu vietu CTIF,

un 1992.gada 25.septembrī Albenā (Bulgārijā) pastāvīgās padomes sēdē Latvija tika atjaunota šīs organizācijas sastāvā. Latvijas ugunsdzēsības dienesta izaugsmi pārtrauca Otrā pasaules kara sākums.

1944.gada beigās Iekšlietu tautas komisariāta pakļautībā sāka veidot Ugunsdzēsības pārvaldi.

1945.gada beigās darbību atjaunoja arī Latvijas brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustība, to vadīja LPSR Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību centrālā padome.

1946.gadā Iekšlietu tautas komisariātu pārdēvēja par Iekšlietu ministriju. Tajā pat gadā apstiprināja nolikumu "Par PSRS IeM militarizēto ugunsdzēsības dienestu" (MUD).

60. gados ugunsdzēsības dienests pakāpeniski izveidojās par inženiertehnisku dienestu, tika ieviestas inženieru štata vietas, sākās rūpīga lielu ugunsgrēku izpēte

Lai dotu ekspertīzes slēdzienu, veiktu zinātniski pētniecisko darbu, pārbaudītu dažādu vielu un materiālu, elektrisko sadzīves priekšmetu ugunsbīstamību, 1962.gadā izveidoja Ugunsdzēsības izmēģinājumu staciju.

1963.gadā Iekšlietu ministrija tika pārdēvēta par Sabiedriskās kārtības sargāšanas ministriju (SKSM), taču jau kopš 1969.gada tā atkal kļuva par Iekšlietu ministriju.

1970.gadā PSRS MP pieņēma lēmumu par tautsaimniecības objektu ugunsdrošības stāvokļa uzlabošanu, līdz ar to 70. gados daudz strādāja pie signalizāciju un automātisko ugunsgrēku dzēšanas sistēmu ieviešanas objektos.

70. gadu beigās Ugunsdzēsības pārvaldes valsts ugunsdrošības uzraudzības (VUU) izveidoja Ugunsdzēsības automātikas nodaļu. Savukārt, IeM Ugunsdzēsības izmēģinājumu staciju pārdēvēja par Ugunsdzēsības tehnisko staciju.

1975.gadā tehniskajā stacijā tika pabeigti izmēģinājumi ar lielmolekulāro savienojumu šķīduma ieviešanu ugunsgrēku dzēšanā. Darba uzlabošanai 1974.gadā Dienesta un apmācību daļā izveidoja dzēšanas štābu. Tajā pašā gadā ugunsdzēsēji saņēma jaunu depo Rīgā, Ķengaraga ielā 3, kur izvietojās Mācību vienība, viss nepieciešamais mācību procesam, pat garāža desmit automobiļiem. Kopš 2002.gada 1.aprīļa tur atrodas Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža, VUGD pakļautībā esoša izglītības iestāde, kur tiek iegūta pirmā līmeņa augstākā izglītība un celta profesionālā kvalifikācija.

90.gadu sākumā, sakarā ar pārmaiņām valstī, ugunsdzēsības sistēmu skāra plašas reformas. Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības pārvaldi (UP) nosauca par Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamentu (UGDD), bet militarizētās ugunsdzēsēju daļas turpmāk dēvēja par ugunsdzēsības un glābšanas daļām (UGD). Arī pēc neatkarības atjaunošanas Latvijas ugunsdzēsības sistēmu turpināja vadīt J.Ļabis.

Lai sagatavotu virsniekus neatkarīgās Latvijas ugunsdzēsībai, 1991.gada 8.oktobrī ar Iekšlietu ministra pavēli Mācību centrā izveidoja pastāvīgus 11 mēnešu kursus jaunākā un vidējā komandējošā sastāva sagatavošanai.

1991.gada decembrī ar Iekšlietu ministra pavēli no tā paša gada 24.decembra ugunsdzēsības un glābšanas dienestā tika ieviestas jaunas dienesta pakāpes:

ierindnieks, kaprālis, seržants, virsseržants, virsnieka vietnieks;

leitnants, virsleitnants, kapteinis, majors;

pulkvežleitnants, pulkvedis un ģenerālis (varēja tikt piešķirta tikai departamenta priekšniekam).

1998.gada 18.septembrī darba uzlabošanai un koordinēšanai izveidoja VUGD Rīgas pilsētas pārvaldi, vadību uzticēja J.Lakatiņam.

No 2011.gada dienestu vada ģenerālis Oskars Āboliņš.

VUGD sastāv no Centrālā aparāta, patstāvīgajām un teritoriālajām struktūrvienībām. Centrālā aparāta darbinieki izstrādā dienesta stratēģiju un pārrauga patstāvīgās un teritoriālās struktūrvienības. Centrālajā aparātā ir galvenās pārvaldes, nodaļas un birojs.

Kopš Latvija ir NATO un Eiropas valsts savienības dalībvalsts, VUGD piedalās Eiroatlantiskā katastrofu palīdzības koordinēšanas centra un Civilo ārkārtējo situāciju direktorāta un ANO Humanitārās palīdzības koordinācijas biroja programmās. VUGD ir iekļāvis Eiropas valstu glābšanas dienestu sastāvā.

Ugunsdzēsības dienesta priekšnieki

2006.g.-2011.g. - Ainars Pencis
1997.g.-2005.g. - Aivars Straume
1989.g.-1997.g. - Juris Ļabis
1978.g.-1989.g. - Edvīns Sīpiņš
1969.g.-1978.g. - Gundars Forands
1963.g.-1969.g. - Romāns Baranovskis
1955.g.-1963.g. - Josifs Zujevs
1953.g.-1955.g. - Juriāns Vaļinieks
1945.g.-1953.g. - Josifs Zujevs
1944.g.-1945.g. - Pēteris Švābe
1941.g.-1944.g. - Eduards Lapovics
1934.g.-1940.g. - Alberts Krieviņš
1928.g.-1934.g. - Georgs Rudzītis
1926.g.-1928.g. - Alberts Ērglis
1921.g.-1926.g. - Aleksandrs Pētersons

 [Latvijas ugunsdzēsības hronoloģija 150 gados \(buklets\)](#)

<https://www.muzejs.vugd.gov.lv/lv/latvijas-ugunsdzesibas-vesture>